

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z powództwa M.W.
przeciwko M.M. prowadzącemu działalność gospodarczą
pod firmą E. z siedzibą w B.
o ustalenie istnienia stosunku pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 5 marca 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 22 sierpnia 2024 r., sygn. akt VIII Pa 170/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2024 roku oddalił apelację wniesioną przez pozwanego M.M. od wyroku częściowego Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 20 marca 2024 roku w punkcie I. ustalającego, że M.Ż. pozostawał z pozwanym M.M. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą E. z siedzibą w B., w okresie od 1 czerwca 2017r. do 28 lutego 2019 r., w stosunku pracy, na podstawie umowy o pracę w wymiarze 1/2 etatu.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22 sierpnia 2024 r., zaskarżając ten wyrok w całości, wskazując jako podstawy skargi kasacyjnej:

I. Naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, to jest:

1) art. 386 § 1 k.p.c. przez brak uwzględnienia w całości apelacji pozwanego i brak dokonania zmiany wyroku Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej i oddalenie apelacji mimo tego, iż apelacja pozwanego była zasadna oraz przepisów art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób uniemożliwiający prześledzenie toku rozumowania Sądu w zakresie wpływu sposobu realizacji stosunku prawnego łączącego M.Ż. z pozwanym w całym okresie, który Sąd objął swoim rozstrzygnięciem na jego ocenę, mając na uwadze, iż Sąd nie uwzględnił w budowaniu uzasadnienia takich okoliczności jak to, że :

- umowa łącząca M.Ż. z pozwanym, jak wynika z ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego, nawet jeżeli przyjmiemy, iż trwała od 1 czerwca 2017 r. do dnia 27 lipca 2017 r., kiedy nabył pozwany pierwszy pojazd i to od D.W., byłej żony M.Ż. i przedstawiciela ustawowego powódki, nie była wykonywana z taką samą intensywnością, jak stosunek prawny łączący M.Ż. i pozwanego od 1 lutego 2019 r.,
- w pierwszym okresie realizacji umowy między pozwanym, a M.Ż. ojcem powódki, po rozwodzie z D.W., M.Ż. zamieszkiwał wspólnie z D.W. i powódką, a zlecane czynności wykonywał korzystając z komputera D.W.,
- świadkowie - kierowcy wykonujący przewozy na rzecz pozwanego kontaktowali się bezpośrednio z M.Ż. z przekonaniem, iż to M.Ż. jest właścicielem tego przedsiębiorstwa,
- wykonywane przez M.Ż. czynności nie były realizowane regularnie i determinowane potrzebami pracodawcy, w szczególności w czasie, gdy M.Ż. był w tzw. niedyspozycji wywołanej chorobą, kiedy wykonywał te czynności pozwany lub profesjonalne podmioty,
- rodzaj stosunku zobowiązaniowego istniejący między stronami był akceptowany przez M.Ż. ,
- oparcie ustaleń faktycznych w znacznej części na kwestionowanych w całości przez pozwanego dowodach w postaci zdjęć i wydruków z pamięci komputera niewiadomego pochodzenia,
- brak ustalenia kiedy faktycznie, mając na uwadze ilość posiadanych przez pozwanego środków przewozu, natężenie realizowanych przez pozwanego

przewozów, odpowiadało stanowi z lutego i marca 2019 r., które to okoliczności faktyczne wskazywały, iż M.Ż. mógł łączyć z pozwanym cywilnoprawny stosunek pracy.

2) przepisów art. 232 k.p.c. i 243¹ k.p.c. w związku z art. 6 k.c. i art. 391 § 1 k.p.c. poprzez oparcie ustaleń faktycznych na materiale w postaci nieweryfikowalnych fotografii oraz wydruków z komputera, to jest materiale, który nie może być kwalifikowany jako materiał dowodowy - nie może być dowodem w sprawie - i który nie może stanowić elementu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz dokonywania oceny tego materiału .

II. Naruszenie prawa materialnego to jest:

1) przepisów art. 22 § 1 i §1¹ i § 1² k.p. w zw. z art. 189 k.p.c. przez wadliwą ich wykładnię polegającą na błędnym przyjęciu, iż nie ma znaczenia przy ocenie prawnej umowy treść oświadczeń woli stron złożonych przy jej zawieraniu, co decyduje o charakterze łączącego strony stosunku prawnego, ale faktyczne warunki jej wykonywania w warunkach wskazujących na określony stosunek zobowiązaniowy, mimo istnienia faktów wskazujących na związanie stron stosunkiem cywilnoprawnym zgodnie z wolą M.Ż. oraz zastosowanie tych przepisów do stosunku prawnego istniejącego pomiędzy pozwanym a M.Ż. w całym okresie od dnia 1 czerwca 2017 r. do dnia 31 stycznia 2019 r., a także mimo, iż nie istnieje żaden dowód na faktyczny kontakt stron mogący wskazywać na istnienie między stronami bliżej nieokreślonego związania umownego od 1 czerwca 2017 r. oraz w dalszym okresie stosunku prawnego zawierającego przeważające cechy stosunku pracy.

2) przepisów art. 734 § 1 i 2 k.c. i art. 750 k.c. przez brak ich zastosowania do oceny stosunku prawnego łączącego pozwanego i M.Ż. mimo, że ustalone okoliczności faktyczne determinowały ocenę, iż była to bądź umowa zlecenia lub umowa nienazwana o świadczenie usług, do której należy stosować zgodnie z art. 750 k.c. odpowiednio przepisy o zleceniu, zawarta przez pozwanego z M.Ż. jako osobą fizyczną lub też przedsiębiorcą, tym bardziej, iż istnienie tego rodzaju stosunku determinowała wola stron.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na istniejącą potrzebę wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów to jest:

1) przepisów art. 327¹ § 1 k.p.c., w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Zdaniem skarżącego Sąd Okręgowy w sprawie niniejszej przyjął z założenia, iż generalizowanie oceny faktów jest możliwe. Wskazuje na to wyraźnie konstrukcja uzasadnienia orzeczenia, w której fakty z okresu kończącego okres objęty rozstrzygnięciem wprost transponowane są na początek tego okresu. Dotyczy to zarówno stanowiska Sądu Okręgowego jak i sądu pierwszej instancji. Okoliczności co do których brakuje faktów Sąd uzupełnił przypuszczeniami.

W sprawie niniejszej strona powodowa stała na stanowisku związania stosunkiem pracy ojca od 1 czerwca 2017 r., podczas gdy pierwszy ewentualny dowód tego związania pochodzi z 28 czerwca 2017 r. Nie było to jednak przeszkodą do pominięcia przez oba sądy oceny tej okoliczności nawet w kategoriach wątpliwości.

Czy w takim stanie faktycznym, jak w sprawie niniejszej uzasadnione jest transponowanie ustaleń faktycznych z końca okresu, w którym strony były związane stosunkiem zobowiązaniowym na cały okres związania stron, czy też obowiązkiem Sądu jest poczynienie ustaleń czy i kiedy ten stosunek nabrał cech stosunku pracy, to jest kiedy zatrudnienie na takich warunkach staje się zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy.

2) przepisów art. 22 § 1 i § 1¹ i § 1² k.p. w zw. z art. 189 k.p.c.

Wymieniona regulacja nie stwarza domniemania zawarcia umowy o pracę. O rodzaju zawartej umowy rozstrzyga zgodna wola stron. Istotnego znaczenia nabiera to w stanie faktycznym, który dotyczy żądania ustalenia stosunku prawnego, której stroną była zmarła osoba świadcząca zatrudnienie bez zawarcia na piśmie umowy, zważywszy, iż pierwszą z wykonywanych czynności na rzecz pracodawcy dzieli ponad miesięczny okres od kolejnej okoliczności mogącej pośrednio wskazywać na zawarcie przez strony jakiegokolwiek umowy, w którym to okresie brak jest jakichkolwiek faktów świadczących nawet o ewentualnym związaniu stron jakimkolwiek węzłem prawnym.

Skarżący wskazał również na oczywistą zasadność skargi.

Skarżący zauważył, że Sąd Okręgowy początek zatrudnienia za sądem pierwszej instancji, wywiódł z twierdzeń powódki, poczynając od żądania pozwu oraz z faktu zarejestrowania w dniu 28 czerwca 2017 r. M.Ż. na platformie spedycyjnej na koncie E. (powódka twierdzi, że to platforma T.), a dalej na fakcie zakupu przez pozwanego ciągnika siodłowego nr rej. [...] od byłej żony M.Ż., co miało miejsce 26 lipca 2017 r.

Zdaniem skarżącego, mając na uwadze podniesione zarzuty w szczególności te dotyczące ustaleń faktycznych dokonanych z pominięciem istotnych faktów dotyczących charakteru związania stron, nie sposób ocenić zasadności rozstrzygnięcia i toku rozumowania Sądu. Ustalenia dotyczące okres rzekomego świadczenia pracy przez M.Ż. od 1 czerwca do 31 września 2017 r. w zakresie tego co faktycznie robił są jedną wielką niewiadomą. Pierwsze kopie dokumentów ze znajdujących się w aktach sprawy sygnowane nazwiskiem M.Ż. datowane są dopiero na wrzesień 2017 r. Nie jest zatem możliwe wywodzenie z tych dowodów, iż M.Ż. świadczył na rzecz pozwanego pracę w wymiarze połowy etatu, co najmniej w okresie od 1 czerwca do września 2017 r. Choć w tym zakresie Sąd Okręgowy wskazał wprawdzie na dowody, ale takie, co do których pozwany zakwestionował w całości ich wartość dowodową. Dotyczy zdjęć dokumentów i wydruków skanów dokumentów, których prawdziwość ich treści w toku procesu nie została zweryfikowana.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej

jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa rodzi po stronie skarżącego obowiązek określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Natomiast zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno

być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurejdykcyjnej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Przedmiotowa skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona w zaprezentowanym wyżej rozumieniu. Nie występuje w niej również potrzeba wykładni powołanych przez skarżącego przepisów.

Co do zasady, nie można przyjąć, że przedmiotowy przepis wymaga wykładni w sytuacji, gdy twierdzenia skarżącego mające tą rzekoma potrzebę potwierdzać sprowadzają się do zanegowania ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd, nie wskazując jednocześnie na autentyczny problem o charakterze abstrakcyjnym i generalnym, wymagający nowego spojrzenia na przepis, co do rozumienia którego wypowiadała się do tej pory bardzo obszernie nie tylko judykatura, ale również piśmiennictwo. A tak jest w przypadku powołanych przez skarżącego przepisów art. 327¹ § 1 k.p.c. i art. 22 § 1 i § 1¹ i § 1² k.p.

Argumentacja mająca uzasadniać potrzebę wykładni ogranicza się do przedstawienia stanu faktycznego sprawy wynikającego z dokonanej przez skarżącego własnej oceny zebranego w tej sprawie materiału dowodowego. Z całą pewnością brakuje jej zatem waloru ogólności i uniwersalności, a co szczególnie znamienne, w istocie stanowi ona próbę podważenia przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny materiału dowodowego oraz dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych. Taki charakter ma twierdzenie skarżącego, że „choć w tym zakresie Sąd Okręgowy wskazał wprawdzie na dowody, ale takie, co do których pozwany zakwestionował w całości ich wartość dowodową. Dotyczy zdjęć dokumentów i wydruków skanów dokumentów, których prawdziwość ich treści w toku procesu nie została zweryfikowana.”

Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że powoływanie się na błąd w przeprowadzonej ocenie dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleniach faktycznych nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), ponieważ ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd *meriti*. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Niezależnie od powyższego Sąd Najwyższy w zakresie zarzutu skarżącego, iż „ustalenia dotyczące okres rzekomego świadczenia pracy przez M.Ż. od 1 czerwca do 31 września 2017 r. w zakresie tego co faktycznie robił są jedną wielką niewiadomą, a pierwsze kopie dokumentów ze znajdujących się w aktach sprawy sygnowane nazwiskiem M.Ż. datowane są dopiero na wrzesień 2017 r.”, zauważa, że Sądy obu instancji ustaliły, że to „pozwany przyznał, że nawiązał współpracę z ojcem powódki od czerwca 2017 r.” Ponadto Sąd wyjaśnił, że dokonane ustalenia oprócz zeznań D.W., zostały oparte na zeznaniach świadków G.K., D.T. i M.K., których nie łączył żaden stosunek osobisty z powódką i jej matką, który rzutowałby na ich prawdomówność.

Oczywiście nieprawdziwe jest twierdzenie, że regulacje art. 22 § 1 i § 1¹ i § 1² k.p. nie stwarzają domniemania zawarcie umowy o pracę. Zgodnie z treścią art. 22 § 1, 1¹ i 1² k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Zatrudnienie w tych warunkach jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy. Nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu wskazanych warunków wykonywania pracy.

Nie jest też prawdą twierdzenie, że Sąd nie dokonał próby wykładni woli stron związanej z zawartą umową. Sądy obu instancji przyjęły mianowicie, że jeśli od 1 marca 2019 r. doszło do zawarcia umowy o pracę, mimo że sytuacja M.Ż. nie uległa zmianie, pracował na takich samych zasadach jak w okresie do 1 marca 2019 r., to jednoznacznie wskazuje, iż to pozwany nie był wcześniej zainteresowany zawieraniem takich umów.

Powyższe uwagi w równym stopniu odnoszą się do argumentów podnoszonych na rzecz występowania oczywistej zasadności skargi, jako że są one zbieżne z tymi mającymi wskazywać na potrzebę wykładni. Strona skarżąca łączy przesłanki oczywistej zasadności skargi z potrzebą wykładni przepisów prawnych, co budzi zastrzeżenia. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) ogólnie rzecz biorąc wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1, 2 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt. 1 i 2 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt. 4 powołanego przepisu). Trudno akceptować sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990). Co jest sporne, nie powinno być oczywiste (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr 2159122; 12 września 2023 r., I CSK 4121/22, LEX nr 3608698).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

M.G.

[SOP]

